

Téma 22 - Svátost pokání a smíření (I)

Kristus ustanovil svátost pokání a nabídl nám novou možnost obrátit se a po křtu znovu získat milost ospravedlnění.

17.01.2018

PDF ► [Svátost pokání a smíření \(I\)](#)

1. Boj s hříchem po křtu

1.1. Potřeba obrácení

Ačkoli křest maže hřích, činí z nás děti Boží a uzpůsobuje člověka k tomu, aby mohl přijmout Boží dar nebeské slávy, nicméně jsme v tomto životě ještě vystaveni pádu do hříchu; nikdo není vyloučen z povinnosti bojovat s ním, a pády jsou časté. Ježíš nás naučil modlit se v Otčenáši: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům,“ nejen občas, ale každý den, a to velice často. Apoštol sv. Jan také říká: „Řekneme-li, že hřích nemáme, klameme sami sebe a není v nás pravda“ (1 Jan 1, 8). A první křesťany v Korintě vybízí sv. Pavel: „Kristovým jménem vás vyzýváme: smiřte se s Bohem!“ (2 Kor 5, 20).

Ježíšovo volání k obrácení: „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu“ (Mk 1, 15) se tedy neobrací pouze na ty, kteří ho ještě neznají, ale na všechny věřící křesťany, kteří se také mají obrátit a oživit svou víru. „Toto

druhé obrácení je trvalý úkol pro celou církev“ (Katechismus, 1428).

1.2. Vnitřní pokání

Obrácení začíná v našem nitru: obrácení, které se omezuje pouze na vnější zdání, není opravdové. Člověk se může vzepřít hříchu, který je urážkou Boha, pouze opravdově dobrým úkonem, úkonem ctnosti, jímž lituje toho, čím se postavil proti Boží vůli, a snaží-li se aktivně odstranit nepořádek a všechny jeho následky. V tom spočívá ctnost pokání.

„Vnitřní pokání je radikální, nové zaměření celého života, návrat, obrácení k Bohu celým srdcem, rozchod s hříchem, odvrácení od zla, spolu s odporem vůči špatným činům, které jsme spáchali. Zároveň s sebou přináší touhu a předsevzetí změnit život s nadějí na Boží milosrdenství a důvěrou v pomoc jeho milosti“ (Katechismus, 1431).

Pokání není dílo čistě lidské, vnitřní úprava, která je plodem silného sebeovládání, zapojujícího veškeré zdroje sebepoznání a řadu energických rozhodnutí. „Obrácení je především dílem Boží milosti; ta nám dává, abychom se ve svých srdcích k němu vrátili: ‚Vrať nás, Hospodine, k sobě a my se vrátíme‘ (kniha Žalozpěvů 5, 21). Bůh nám dává sílu začít znovu“ (Katechismus, 1432).

1.3. Různé formy pokání v křesťanském životě

Obrácení se rodí v srdci, nezůstává však uzavřené v nitru člověka, ale přináší plody v podobě vnějších skutků, zapojuje do hry celého člověka, tělo i duši. Mezi těmito vnějšími skutky jsou na prvním místě ty, které jsou zahrnuté ve slavení eucharistie a skutky svátosti smíření, kterou Ježíš Kristus ustanovil, abychom z boje proti hříchu mohli vyjít vítězně.

Křesťan má navíc k dispozici mnoho dalších způsobů, jak uvést ve skutek svou touhu po obrácení. „Písmo i Otcové zdůrazňují zvláště tři způsoby: půst, modlitbu, almužnu (srov. Tob 12,8; Mt 6, 1–18), které vyjadřují obrácení ve vztahu k sobě samému, ve vztahu k Bohu a ve vztahu k druhým“ (Katechismus, 1434). K těmto třem způsobům vedou tak či onak všechny skutky, které nám umožňují napravit nepořádek způsobený hříchem.

Půstem se rozumí nejen umírněné odřeknutí si potěšení v jídle, ale i všechno, co znamená být náročný na své tělo a neposkytovat mu potěšení, abychom se mohli věnovat tomu, oč nás Bůh žádá pro naše vlastní dobro i pro dobro ostatních. Jako modlitbu můžeme chápat veškeré nasazení našich duševních schopností – intelligence, vůle, paměti – na to, abychom se spojili s naším Bohem Otcem v důvěrném rozhovoru. Ve

vztahu k druhým almužna neznamená jen darovat peníze nebo jiná hmotná dobra potřebným, ale jsou to i jiné způsoby obdarování: podělit se o vlastní čas, pečovat o nemocné, odpouštět těm, kteří nám ublížili, napomenout toho, kdo to potřebuje, aby se napravil, dát radu tomu, kdo trpí a mnoho jiných projevů odevzdání se druhým.

Církev nás povzbuzuje ke skutkům pokání zvláště v těch okamžicích, které nám pomáhají být solidárnější s ostatními bratry ve víře. „Doby a dny pokání během liturgického roku (postní doba, každý pátek na památku smrti Páně) jsou závažné chvíle kající praxe církve“ (Katechismus, 1438).

2. Svátost pokání a smíření

2.1. Kristus ustanovil tuto svátost

„Kristus ustanovil svátost pokání pro všechny hříšné členy své církve, především pro ty, kteří upadli do těžkého hříchu po křtu a ztratili tak křestní milost a zasadili ránu církevnímu společenství. Těmto nabízí svátost pokání novou možnost obrátit se a znovu získat milost ospravedlnění“ (Katechismus, 1446).

Ježíš během svého veřejného života nejenže vyzýval lidi k pokání, ale také přijímal hříšníky a usmiřoval je s Otcem.¹ „Právě když vzkříšený Kristus dával svým apoštolům Ducha svatého, udělil jim božskou moc odpouštět hříchy: „Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou“ (Jan 20, 22–23)“ (Katechismus, 976). Tato moc je předávána biskupům, nástupcům apoštolů jako pastýřům církve, a kněžím, kteří jsou rovněž kněžími Nového zákona, spolupracovníky biskupů svátostí

kněžství. „Kristus chtěl, aby celá jeho církev byla svou modlitbou, svým životem a svou činností znamením a nástrojem odpuštění a smíření, které nám získal za cenu své krve. Výkon moci rozhřešovat hříchy však svěřil apoštolské službě“ (Katechismus, 1442).

2.2. Názvy této svátosti

Má různé názvy podle toho, jaký aspekt je zdůrazněn. „Nazývá se svátost pokání, protože posvěcuje osobní i církevní proces obrácení, lítosti a zadostiučinění křesťana hříšníka“ (Katechismus, 1423); „Svátost smíření, protože dává hříšníkovi Boží lásku, která usmiřuje“ (Katechismus, 1424); „Svátost zpovědi, protože (...) vyznání hříchů před knězem je podstatným prvkem této svátosti“ (tamtéž); „Svátost odpuštění, protože prostřednictvím kněžského rozhřešení Bůh uděluje kajícímu

odpuštění a pokoj“ (tamtéž); „Svátost obrácení, protože svátostně uskutečňuje Ježíšovu výzvu k obrácení“ (Katechismus, 1423).

2.3. Svátost smíření s Bohem a s církví

„Ti kdo přistupují ke svátosti pokání, dostávají od Božího milosrdenství odpuštění urážek, kterých se proti Bohu dopustili, a zároveň se smiřují s církví, kterou zranili svými hříchy a která svou láskou, příkladem a modlitbami pracuje na jejich obrácení“ (*Lumen gentium*, 11).

„Jelikož hřích je urážka Boha, která ničí naše přátelství s ním, pokání má za cíl milovat Pána a svěřit se do jeho rukou.‘ Hříšník, vedený milostí milosrdného Boha, se tedy vydává na cestu obrácení a vrací se k Otci, který ‚nás miloval jako první‘, a ke Kristu, který se za nás vydal, a k Duchu svatému, který byl na nás bohatě vylit.“²

—

„Skrze skryté a tajemné úradky Boží jsou lidé mezi sebou provázáni nadpřirozenými pouty, takže hříchy jednoho ubližují ostatním, stejně jako svatost jednoho ostatním prospívá‘. Pokání proto s sebou vždy nese smíření s ostatními, jako i svatost jednoho člověka je ku prospěchu těm, kterým vlastní hřích ubližuje.“³ _

2.4. Základní struktura svátosti smíření

„Jsou dva podstatné prvky svátosti smíření: skutky vykonané člověkem, který se obrátí pod vlivem Ducha svatého, a rozhřešení kněze, který jménem Krista uděluje odpuštění a stanoví způsob zadostiučinění“ (Kompendium, 302).

3. Úkony kajícíka

Jsou „činy člověka, který se obrací pod vlivem Ducha svatého: totiž

lítost, vyznání a zadostiučinění“
(Katechismus, 1448).

3.1. *Lítost*

„Lítost zaujímá první místo mezi úkony kajícíka. Je to „bolest ducha a odsouzení spáchaného hříchu, spojené s předsevzetím v budoucnu už nehřešit““ (Katechismus, 1451).⁴

„Vyvěrá-li lítost z lásky k Bohu, milovanému nade vše, nazývá se „dokonalá“ lítost nebo lítost z lásky [*contritio*]. Taková lítost odpouští všední viny; dosáhne také odpuštění smrtelných hříchů, zahrnuje-li pevné předsevzetí jít ke svátostné zpovědi, jakmile to bude možné“
(Katechismus, 1452).

„Lítost nazývaná „nedokonalá“ [*attritio*] je také Božím darem, hnutím Ducha svatého. Rodí se z úvahy o ošklivosti hříchu nebo ze strachu před věčným zavržením nebo jinými tresty, jež hrozí

hříšníkoví (lítost ze strachu). Svědomí je tak pohnuto, že může začít vnitřní vývoj, který se působením milosti dovrší svátostným rozhřešením. Nedokonalá lítost sama o sobě nedosáhne sice odpuštění těžkých hříchů, ale připravuje na jeho přijetí ve svátosti pokání“ (Katechismus, 1453).

„Je dobré připravovat se na přijetí této svátosti zpytováním svědomí ve světle Božího slova. Nejvhodnější texty pro tento účel je možno vyhledat v Desateru a v morální katechezi evangelií a apoštolských listů: horské kázání a apoštolské učení“ (Katechismus, 1454).

3.2. Vyznání hříchů

„Podstatnou částí svátosti pokání je vyznání knězi: „Je nezbytné, aby kající uvedli ve zpovědi všechny smrtelné hříchy, kterých si jsou po pečlivém zpytování svědomí vědomi, i když se jedná o velmi skryté hříchy

spáchané jen proti dvěma posledním
příkázáním Desatera (srov. Ex 20, 17;
Mt 5, 28), protože zraňují duši
mnohem závažněji a jsou mnohem
nebezpečnější než ty spáchané
veřejně“ (Katechismus, 1456).⁵

„Individuální a úplná zpověď a
rozhřešení jsou nadále jediným
řádným způsobem, aby se věřící
mohli usmířit s Bohem a s církví,
pokud je od tohoto způsobu zpovědi
neosvobozuje nějaká fyzická či
morální neproveditelnost.“⁶ Vyznání
vin se rodí z opravdového poznání
sebe sama před Bohem jako plod
zpytování svědomí a lítosti nad
vlastními hříchy. Je to mnohem víc,
než vypovídání se: „Svátostná zpověď
není lidský dialog, nýbrž rozhovor s
Bohem.“⁷

Při vyznání hříchů se křesťan
podřizuje soudu Ježíše Krista, který
působí skrze kněze, jenž uloží
kajícníkovi úkony pokání a udělí mu

rozhřešení hříchů. Kajícíník bojuje s hříchem zbraněmi pokory a poslušnosti.

3.3. Zadostiučinění

„Rozhřešení odstraňuje hřích, ale není lékem na všechno, co hřích uvedl do nepořádku. Hříšník, který byl zbaven hříchu, musí ještě nabýt plného duchovního zdraví. Musí tedy vykonat něco navíc, aby napravil vlastní viny: musí přiměřeným způsobem „zadostiučinit“ nebo „odpykat“ své hříchy. Toto zadostiučinění se také nazývá „pokání““ (Katechismus, 1459).

Antonio Miralles

Základní použitá literatura

– Katechismus katolické církve, 1422–1484

Doporučená literatura

– Ordo Paenitentiae, *Praenotanda*, 1–30.

– Jan Pavel II., ap. exh. *Reconciliatio et Paenitentia*, 2–XII–1984, 28–34.

– Pavel VI., ap. konst. *Indulgentiarum doctrina*, 1–I–1967.

1„Když viděl jejich víru, řekl: „Člověče, odpouštějí se ti hříchy!““ (Lk 5, 20); „Lékaře nepotřebuji zdraví, ale nemocní. Nepřišel jsem povolát k obrácení spravedlivé, ale hříšníky“ (Lk 5, 31–32); „Jí pak řekl: „Jsou ti odpuštěny hříchy!““ (Lk 7, 48).

2*Ordo Paenitentiae, Praenotanda*, 5. Poslední věta je převzata z konstituce *Paenitemini*, 17–II–1966 od Pavla VI.

3Tamtéž. Citace v textu pochází od Pavla VI., konst. *Indulgentiarum doctrina*, 1–I–1967, 4.

4Věta uvedená v Katechismu pochází z tridentského koncilu (DS 1676).

5Věta uvedená v Katechismus
pochází z tridentského koncilu (DS
1680).

6Ordo paenitentiae, *Praenotanda*, 31.

7Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 78

.....

pdf | dokument generován automaticky
z [https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/
tema-22-pokani/](https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/tema-22-pokani/) (07.08.2025)